

ženské prežitky. Právě aktivizace náboženského života je rysem současné činnosti církví a sekt, které se hlavně snaží udržet svůj vliv na mládež. Nesmíme podceňovat význam takových snah, jako je snaha po přiblížení náboženství myšlení dnešního člověka spojováním náboženství s vědou a socialismem, hledáním nových přitažlivých prostředků ideologického a psychologického působení a zvláště individuální práci s lidmi, která církevním činitelům při využívání nedostatků naší ateistické výchovy přináší největší úspěch a tak zpomaluje proces osvození od náboženství.

Tím jsme objasnili podstatu a specifické rysy náboženských prežitků, příčiny jejich přetrvávání v ČSSR i proces odumírání náboženství. Analýza těchto jevů je nezbytným předpokladem pro stanovení správného obsahu ateistické výchovy. V socialistické společnosti, která je nižší fází komunismu, působí, jak jsme ukázali, ještě některé sociální a gnoseologické příčiny, které uchovávají náboženskou víru. Tyto příčiny jsou však vývojem socialismu odstraňovány a vědecký program budování komunistické společnosti, program KSSS, stanoví již zcela reálný úkol úplné likvidace náboženských prežitků.

K NIEKTORÝM PROBLÉMOM ČINNOSTI AKTÍVOV PRE OBČIANSKE ZÁLEŽITOSTI

ŠTEFAN KOPČAN

Neoddeliteľnou súčasťou budovania socialistickej spoločnosti je i formovanie nových socialistickej vzťahov medzi pracujúcimi. Svojou veľkou mierou na tejto skutočnosti sa podieľajú aj aktívy pre občianske záležitosti, pomocné orgány masovopolitickej práce národných výborov.

Od roku 1957, keď boli postavené na právnu základňu, ich práca vytvorila i nové zárodoky a prvky socialistickej humanity. V súčasnom období sú to práve ony, ktoré, i keď nepriamo, ale podstatne vplývajú na správne vedecké myslenie občanov.

Veď vždy v minulosti triedne zriadenie využilo predovšetkým náboženstvá a ich inštitúcie cirkvi, ktoré mali cielavedome vplývať na citový, pre nich „bohabyjný“ život človeka. Vedľa cirkevného roku s jeho sviatkami bol to predovšetkým rodinný život, ktorý uzatvorili v kruh premyslených sviatostí a s nimi spojených úkonov, ako napr. krst, spoveď, prijímanie, konfirmácia, birmovka, učenie katechizmu, uzavretie manželstva, posledné pomazanie, pohreb a pod. Pompéznyimi oslavami, vonkajšou krásou prostredia, kostolov, modlitební, synagóg, mešit, cudzími nezvyčajnými — orientálnymi — spevmi, obradmi, pôsobili na všetky zmysly človeka, dokonca i na čuch. Tým sa, v pravde, „nerodil“ len pseudovkus iba v estetike, ale i v etike. Stačí sa zamyslieť len nad jednou z kresťanských, dnes ešte na mnohých miestach uznávaných sviatostí — úvodom. Máloktoľ veriaci sa však zamyslia nad tým, koľko je práve v nej urážania ženy a ľudskej dôstojnosti vôbec. Materstvo, jedna z najkrajších udalostí v živote ženy, je práve náboženstvom považované za čas, keď je vraj žena poškvrnená, nečistá. Opodstatnenie tejto sviatosti, ako vždy, náboženstvo hľadá v biblii. V tretej knihe Mojžišovej, kap. 12, verš 1—5 sa dočítame: „I hovoril Hospodin Mojžišovi a riekol: Hovor synom Izraelovým a povedz: Žena, keď počne a porodí chlapca, bude nečistá sedem dní ako v dňoch, v ktorých sa oddeľuje pre svoju mesačnú nemoc, nečistá bude. A na ôsmy deň sa obreže telo neobriezky jeho. A ona ešte po tridsaťtri dní ostane v očisťovaní od krvi. Nedotkne sa ničoho svätého ani nevojde do svätyne, dokiaľ sa nevyplnia dni jej

očisťovania. Keď však porodí dievča, bude nečistá dva týždne, ako vo svojom mesačnom oddelení a šesťdesiatšesť dní ostane v očisťovaní od krvi." Preto právom v našej spoločnosti, kde sa matke dostáva to najväčšie uznanie a pozornosť, musíme taktne a trpezlivo odhaľovať pravú tvár týchto náboženských prežitkov, z ktorých mnohé, najmä na našej dedine, majú ešte stále živnú pôdu, nehovoriac o tom, že tieto tradície negatívne vplývajú i na formovanie morálnych vzťahov ľudí, ktorí žijú na prahu komunistickej spoločnosti, napríklad pomeru muža k žene, jej rovnoprávnosti, právo na prácu i vzdelanie a pod.

O čo humánnejší je pomer vyjadrení v morálnom kódexe: „Človek človeku je bratom, súdruhom“. To tiež vyjadruje, že významné udalosti v živote ľudí — či už radostné alebo žiaľne — nestávajú sa vecou jednotlivca, ale vecou celého kolektívu, v prostredí ktorého žije. Vytvárajú sa takto tradície hodné socialistickej spoločnosti, ako napríklad slávnostné víťanie detí do života, odovzdávanie občianskych preukazov, sobáš, oslavy významných životných jubileí, ktoré v práci aktívov pre občianske záležitosti sú dnes už samozrejmosťou. I napriek krásnym úspechom a záslužnej práci tisícov členov aktívov, nemôžeme byť s výsledkami na tomto významnom úseku výchovnej práce všade spokojní. Je ešte stále veľa nedostatkov, s ktorými sa treba včas vyrovnávať.

Jedným z nich je nesprávne pochopenie významu a poslania aktívov pre občianske záležitosti v súčasnej rozvinutej socialistickej spoločnosti. Odsúdenia hodné sú dnes prípady, kde sme ešte nedosiahli slávnostné víťanie detí do života všetkých narodených detí. Napríklad v Západoslovenskom kraji, kde práca aktívov je podstatne lepšia ako vo Východoslovenskom kraji, sú okresy, napr. Dunajská Streda, kde z 2024 narodených detí bolo slávnostne privítaných iba 127, v okrese Trnava zo 4145 iba 727, Levice z 2158 iba 323. Nielen v týchto okresoch, ale všade tam, kde nevítajú do života všetky deti, mali by si funkcionári národných výborov, osvetoví pracovníci i členovia aktívov uvedomiť, že ochudobňujú rodičov týchto detí o nezabudnuteľné citové zážitky a nevyužívajú možnosti politickej práce pri zlepšovaní pomeru týchto občanov k národnému výboru. Prečo je to tak? Predovšetkým na tento stav vplývajú nesprávne a na škodu veci niektorými i straníckymi funkcionármi živené teórie o slávnostnom víťaní detí do života, ktoré neboli krstené v kostole, príp. odstupňovanie týchto slávností, akési rozdelenie detí na „pokrokové“ a na také, ktoré boli „krstené v kostole“. Tak to donedávna bolo v Prešove, Levoči, Košiciach, Novej Dubnici a v rade iných miest a dedín na Slovensku, čo malo za následok, že veriaci-občania podujatia aktívov pre občianske záležitosti bojkotovali, nehovoriac, že sa vyskytli prípady, kde tohto využila reakcia na rozširovanie nesprávnych tendencií, že „na národnom výbore podpisujú dušu dieťaťa diablovei“, že tieto podujatia sú len pre neznabohov a pod. Je potrebné, aby si najmä členovia aktívov uvedomili, že ich práca musí byť v prvom rade upretá na veriacich, že majú i týmto našim spoluobčanom, ktorí sa svojou prácou aktívne podieľajú na budovaní komunizmu, ukázať, že naša spoločnosť, ako žiadna iná, je s nimi či už v ich radoch alebo žiaľ, že je to ona, ktorá im vždy ochotne podá pomocnú ruku. Treba pamätať i na to, že dieťa samotné, z ktorého raz bude platný občan našej spoločnosti — komunista, zlepšovateľ, vynálezca, nositeľ významných, nemôže za predsudky svojich rodičov. S obdobnými rozdielmi sa stretávame i pri uzavretí manželstva a pri občianskych pohreboch. Jedným z najslabších úsekov práce aktívov sú práve občianske pohreby. Máme veľa príkladov, že ľudia celý svoj život a prácu venovali veci socializmu, no na žiadosť príbuzných majú cirkevný pohreb. Vieme, ako často túto skutočnosť zneužívajú naši triedni nepriatelia, preto je načase, aby sa na organizovaní všetkých pohrebov podieľali i aktívy pre občianske záležitosti. Vybudovanie domov smútku, zavedenie miestnych rozhlasov na cintorín dáva možnosti členom aktívov dôstojne sa rozlúčiť

s občanom nad hrobom. Svetská smútočná skladba, slová vhodnej básne, príhovor a zhodnotenie celoživotného diela zástupcami zo závodov, kde zosnulý pracoval, rozlúčenie člena aktívu, príp. poslanca príslušného volebného obvodu by sa malo stať základnou prácou aktívov pre občianske záležitosti. Nehovoriac o tom, že vedľa sociálnej výpomoci rodinným príslušníkom zosnulého i toto bude jedna z ciest, ako im zmierniť žiaľ a na druhej strane prekonať tiež rad náboženských povier, s ktorými sa pri smrti stretávame.

Nedávno organizované semináre o práci aktívov pre občianske záležitosti v okresoch Považská Bystrica, Bratislava-mesto, Dunajská Streda, Prešov, Košice, Dolný Kubín, Banská Bystrica, Zvolen, Bratislava-vidiek, Prievidza, Spišská Nová Ves a Levice ukázali v pravom svetle i nedostatočnú politickú a odbornú pripravenosť členov aktívov. Ináč si ani nemožno vysvetliť skutočnosť, že v niektorých okresoch okolo 30—40 % matrikárov nemalo záujem na vytváraní dobrých podmienok pre prácu aktívov. Prečo? Predovšetkým preto, že oni samotní boli, ba niekde i sú silne nábožensky zaťažení. Na strane druhej sú aj funkcionári národných výborov, ktorí o prácu aktívov nemajú záujem. Inak by sa napríklad nemohlo stať, že na Okresnom národnom výbore v Trnave nepamätali v rozpočte nijakými finančnými prostriedkami na pomoc aktívom, nehovoriac, že práve v tomto okrese je práca aktívov veľmi slabá. Aj nedostatočná práca osvetových zariadení spôsobuje skutočnosť, že v činnosti aktívov sa objavuje formálnosť na úkor socialistického obsahu nových tradícií. Vinu na tom majú v prvom rade osvetoví pracovníci, ktorí nedocenili význam aktívov pre občianske záležitosti a stáli od nich stranou. V súčasnom období možno badať v tomto smere podstatné zlepšenie, čo sa odzrkadľuje v organizovaní výchovno-vzdelávacích podujatí. Napríklad v okrese Prievidza nepracujú dnes už len poradne pre snúbencov, ale sa organizujú pre nich v osvetových zariadeniach cykly prednášok o rodinnom práve, sexuálnom živote, výchove dieťaťa a pod., v okrese Bratislava-vidiek pred slávnostným odovzdávaním občianskych preukazov sa usporadúvajú tematické besedy s mládežou o právach a povinnostiach občana ČSSR, o tom, čo im dáva socialistické zriadenie, organizujú sa kurzy spoločenského tanca, správania sa, besedy so starými členmi KSS, v okrese Spišská Nová Ves pri životných jubileách vedľa sociálnej výpomoci prestarnutým občanom sa usporadúvajú spoločné posedenia a besedy s nimi a funkcionármi národného výboru.

Na skvalitňovanie práce aktívov má vplyv i ďalší úspešný rozvoj pomocných aktívov pre občianske záležitosti v závodoch a jednotných roľníckych družstvách. Príkladná je práca na tomto úseku najmä v okresoch Prešov, Považská Bystrica a Bratislava-mesto. I keď ojedinele, ale predsa sa už stretávame s príkladmi, že nielen osobná účasť spoluzamestnancov na podujatiach organizovaných národnými výbormi, ale organizovanie týchto podujatí priamo v závodoch, ako napr. slávnostné vítanie detí do života v Odevných závodoch kpt. Nálepku, Drevine, Východoslovenskom mäsovom priemysle v Prešove, obohatenie foriem ich práce napr. o slávnostné odovzdávania výučných listov, odchodu do dôchodku prispieva k upevňovaniu vzťahov pracujúcich k svojmu závodu. V mnohých podnikoch, napr. v strojárňach v Dubnici, dnes členské schôdze ROH začína predseda ZV ROH slovami: „Vážené súdružky a súdruhovia, dovolte, aby som pri tejto príležitosti zablahoželal súdruhovi XY, ktorému sa v týchto dňoch narodilo dieťa, členke brigády socialistickej práce XY, ktorá uzavrela manželstvo...“, alebo „jedno-minútovým tichom si uctíme pamiatku zosnulého robotníka XY...“. Toto je tiež jeden z krásnych prejavov starostlivosti a pozornosti, ktorou obklopuje kolektív jednotlivca, čo uprostred neho žije. Úspešný rozvoj práce pomocných aktívov si však vyžaduje väčšiu pozornosť i zo strany nadriadených orgánov Revolučného odborového hnutia. Vedľa finančných prostriedkov je v budúcnosti potrebné počítať s vyškolením členov

pomocných aktívov vo všetkých okresoch. Na tomto úseku treba doceniť prácu MV ROH v Bratislave, ktorý zorganizoval školenie pre 79 členov pomocných aktívov pre občianske záležitosti zo závodov.

Aktívom sú veľa dlžné umelecké sväzy. Nedostatočný, často z kostolov odkukaný vzhľad sobášnych miestností, množstvo gýčov na pamätných blanketách, pamätných knihách a pozvánkach je veru zlou vizitkou našich výtvarníkov. Je už načas, aby sa aj Sväz slovenských architektov zamyslel najmä nad projektmi sobášnych miestností a domov smútku, Sväz slovenských výtvarných umelcov zasa nad zhotovovaním ideovo a umelecky hodnotných blankiet pre uvítanie detí do života, slávnostné odovzdávanie občianskych preukazov, výučných listov, pre uzavretie manželstva a ďalších životných jubileí a, samozrejme, svojou radou prispel i k estetickému vzhľadu miestností pre oslavy. Vhodnou zbierkou nových básní by mohol členov aktívov pre občianske záležitosti prekvapiť Sväz slovenských spisovateľov. Naši umelci z divadla, filmu i televízie by sa taktiež mali svojou mierou podieľať na práci aktívov či už samotným vystupovaním alebo metodickou pomocou súborom a jednotlivcom v oboznamovaní ich nielen s vhodným repertoárom, ale i úrovňou prednesu. Ako trápne na nás pôsobí, keď predseda MNV svoj prejav o význame a poslaní socialistickej rodiny má spestrený a podfarbený platňou „Od Buchlova vítr veje“, alebo keď 10-ročná pionierka radí veršami „vedieť si ceníť chvíle lásky...“ novomanželom, ktorí sú od nej najmenej o 15–20 rokov starší.

To je len niekoľko nadhodených problémov, s ktorými sa stretávame nielen v Poradnom aktíve pre občianske záležitosti Osvetového ústavu v Bratislave, ale s ktorými denno-denne zápasia tisíce zapálených funkcionárov národných výborov, osvetových pracovníkov, členov aktívov pre občianske záležitosti.

Záverom treba konštatovať, že výsledky ich práce na Slovensku sú v posledných rokoch úspešné najmä v okresoch Prievidza, Považská Bystrica, Prešov a Bratislava-vidiek a inde, že práca aktívov pre občianske záležitosti má svoj ohlas i v zahraničí, v Sovietskom sväze, v Maďarskej ľudovej republike i v NDR, čo nás zaväzuje pričiniť sa o ďalšie rozvíjanie nových tradícií hodných človeka komunistickej spoločnosti.